

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
Danila Bojovića bb
P.f. 91
81402 Nikšić
Crna Gora

UNIVERSITY OF MONTENEGRO
FACULTY OF PHILOLOGY
Danila Bojovića bb
P.O. Box 91
81402 Nikšić
Montenegro

Tel.: +382 40 224 008, 243 912, Fax: +382 40 224 008, www.filoloski.ac.me, e-mail: filoloski@ac.me

№ 01-3149
Datum 04.11.2021. god.

UNIVERZITET CRNE GORE
Centru za doktorske
Senatu

Na osnovu člana 64 Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 35 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filološkog fakulteta je na CXXXV sjednici održanoj 03. 11. 2021. godine donijelo

ODLUKU

1. Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata **mr Stefana Bulatovića**.
2. Prihvata se kao podobna za izradu doktorska teza pod nazivom „**Primjena koncepta engleskog jezika kao *lingua franca* u neanglofonom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja**“ kandidata **mr Stefana Bulatovića**.
3. Prijedlog dostaviti Odboru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore na dalji postupak.

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

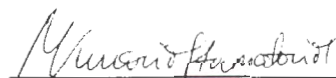
VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predmet: Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata

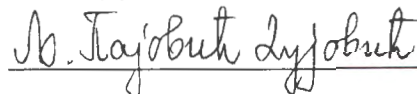
Vijeću Filološkog fakulteta predlažemo da usvoji Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata mr Stefana Bulatovića (obrazac D1).

KOMISIJA ZA DOKTORSKE STUDIJE

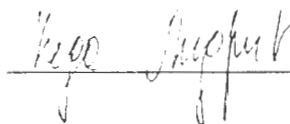
Prof. dr Milica Vuković Stamatović

Prof. dr Ljiljana Pajović Dujović

Prof. dr Neda Andrić

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primljeno: 28.10.2020.			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednos:
01.	3083/1		

OCJENA PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Stefan Bulatović
Fakultet	Filološki fakultet
Studijski program	Jezik i književnost
Broj indeksa	2/18
Podaci o magistarskom radu	University of Groningen, 2014, ocjena: 8 (ekvivalentno ocjeni A) Istraživački master iz lingvistike (Research Master – Linguistics) Naslov rada: <i>Lingua franca vs. lingua receptiva: Does English always work better?</i>
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Primjena koncepta engleskog jezika kao <i>lingua franca</i> u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja
Na engleskom jeziku	Applying the concept of English as a Lingua Franca in a non-Anglophone academic context: the case of Montenegrin higher education
Datum prihvatanja teme i kandidata na sjednici Vijeća organizacione jedinice	18. 2. 2021.
Naučna oblast doktorske disertacije	Lingvistika
Za navedenu oblast matični su sljedeći fakulteti	
Filološki fakultet	
A. IZVJEŠTAJ SA JAVNE ODBRANE POLAZNIH ISTRAŽIVANJA DOKTORSKE DISERTACIJE	
<p>Kandidat mr Stefan Bulatović predstavio je polazna istraživanja koja je napisao radeći istraživanje na temu <i>Primjena koncepta engleskog jezika kao lingua franca u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja</i>. Odobrana polaznih istraživanja održana je 25. 10. 2021. godine u 13.15 časova, na Filološkom fakultetu, pred Komisijom u sastavu: prof. dr Igor Lakić, prof. dr Dijana Vučković, doc. dr Marijana Cerović, doc. dr Goran Čeranić i prof. dr Milica Vuković Stamatović (mentor). U izlaganju koje je trajalo 30 minuta, kandidat je predstavio kako teorijski tako i metodološki okvir istraživanja, kao i prve rezultate svog rada na pomenutu temu. Nakon izlaganja kandidata, Komisija je postavila više pitanja, iznijela komentare i dala preporuke koje su od značaja za dalji tok istraživanja na pomenutu temu.</p>	

Kandidat je, prije odbrane polaznih istraživanja, Komisiji dostavio tekst polaznih istraživanja elektronskim putem, obima 53 stranice, sa 130 referenci.

B. OCJENA PODOBNOSTI TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

B1. Obrazloženje teme

Predmet planiranog istraživanja jeste mogućnost primjene koncepta engleskog jezika kao *lingua franca* (ELF) u nastavi na engleskom jeziku na primjeru visokog obrazovanja u Crnoj Gori. Kandidat je u obrazloženju teme pokazao široku obaviještenost i temeljno poznavanje oblasti kojoj tema pripada. Naime, internacionalizacija visokog obrazovanja rezultirala je ubrzanim rastom broja programa koji se izvode na engleskom jeziku u zemljama u kojima engleski nije jezik u zvaničnoj upotrebi. To je sa sobom donijelo brojne izazove, uključujući i načine na koji se engleski jezik percipira među ključnim akterima u visokom obrazovanju – studentima, nastavnicima i upravama. Sa druge strane, engleski još uvijek nije zaživio kao jezik nastave u crnogorskom visokom obrazovanju, ali se nastava na engleskom intenzivno najavljuje kako u nacionalnim tako i u univerzitetskim strateškim dokumentima.

Kako je kandidat detaljno obrazložio u svojim polaznim istraživanjima, uvođenje engleskog jezika u nastavu je vrlo kompleksan i delikatan proces, koji zahtijeva temeljno ispitivanje datog obrazovnog konteksta, uključujući analizu jezičke politike i ispitivanje potreba i stavova studenata i nastavnika. Svaki obrazovni kontekst je jedinstven, čime se potvrđuje opravdanost istraživanja upotrebe engleskog kao jezika nastave kroz lokalnu perspektivu, kako bi se na osnovu konkretnih nalaza formirala odgovarajuća jezička politika u pogledu realizacije nastave na engleskom jeziku u datom kontekstu.

Prema riječima kandidata, a sa čim se Komisija složila, jedan od najvećih izazova u uvođenju nastave na engleskom jeziku jeste sam status engleskog jezika i njegova konceptualizacija od strane ključnih aktera u visokom obrazovanju. U najvećem broju slučajeva, u visokoškolskoj nastavi engleski jezik igra ulogu *lingua franca*, odnosno predstavlja sredstvo komunikacije između govornika različitih maternjih jezika. U takvoj konstelaciji, sudeći po navodima iz literature, norme standardnog engleskog jezika nijesu presudne za uspješnu komunikaciju, već prvenstveno pragmatičke sposobnosti samih govornika. Međutim, usljed nedostatka svijesti o ovom konceptu, te čvrsto usađenom mišljenju da je izvorni govornik najbolji model za komunikaciju, mnogi

nastavnici i studenti imaju pogrešna očekivanja o tome kako uspješna upotreba engleskog jezika treba da izgleda, što često rezultira manjkom samopouzdanja kod nastavnika/studenata i negativnim stavovima prema nestandardnoj upotrebi jezika, iako to najčešće ne predstavlja prepreku u komunikaciji.

Istraživanja iz oblasti engleskog kao jezika nastave kroz prizmu koncepta ELF i interkulturene kompetencije još uvijek su u povoju. Zbog toga će se ova studija usmjeriti na empirijsko ispitivanje uloge svijesti o konceptu ELF u stavovima prema upotrebi engleskog jezika u nastavi od strane nematernih govornika, i to kroz prizmu kritičke teorije jezika.

Na osnovu obrazloženja teme, može se zaključiti da je kandidat detaljno izučio datu tematiku, što potvrđuje i izbor kako primarne tako i sekundarne literature. Imajući u vidu temeljno izložen predmet istraživanja, Komisija smatra da je predmet istraživanja dobar.

B2. Cilj i hipoteze

Kada je u pitanju cilj istraživanja, kandidat navodi da je cilj ispitati kako kritička svijest o konceptu ELF utiče na stavove studenata prema nastavnicima koji nisu izvorni govornici engleskog jezika, odnosno u kojoj mjeri ta kritička svijest može uticati na pragmatički repertoar nastavnika koji izvode nastavu koristeći ELF. Takođe, istraživanje ima za cilj i da osvijetli specifičnosti crnogorskog akademskog konteksta u odnosu na upotrebu engleskog kao jezika nastave, budući da je ovo pitanje do sada nije istraživano.

Istraživačka pitanja koja će biti ispitana u predloženoj disertaciji jesu sljedeća:

- Da li kritička svijest o upotrebi engleskog kao lingua franca dovodi do pozitivnijih stavova prema nastavi na engleskom jeziku koju izvode neizvorni govornici?
- Da li svijest o upotrebi engleskog kao lingua franca pozitivno utiče na repertoar pragmatičkih strategija predavača koji nastavu izvode na engleskom jeziku?
- Da li postoje razlike u stavovima prema nastavnicima koji nisu izvorni govornici engleskog među studentima iz različitih akademskih oblasti?
- Koje su implikacije stavova, uvjerenja i očekivanja studenata, nastavnika i drugih činilaca u crnogorskom visokom obrazovanju na upotrebu engleskog jezika kao lingua franca u nastavi?

Hipoteze od kojih kandidat polazi jesu sljedeće:

H1: Upoznavanje sa konceptom ELF dovodi do pozitivnijih stavova studenata prema upotrebi engleskog jezika od strane predavača koji nijesu izvorni govornici engleskog jezika.

H2: Kritička svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* dovodi do pozitivnijih stavova prema nastavi na engleskom jeziku koju izvode neizvorni govornici.

H3: Svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* pozitivno utiče na repertoar pragmatičkih strategija predavača koji nastavu izvode na engleskom jeziku.

H4: Nastavnici, studenti i ostali činioци imaju različite stavove, uvjerenja i očekivanja u pogledu upotrebe engleskog jezika kao *lingua franca* u nastavi, pri čemu ti stavovi, uvjerenja i očekivanja imaju ključnu ulogu u realizaciji nastave na engleskom jeziku u neanglofonom kontekstu.

B3. Metode i plan istraživanja

Sa ciljem da odgovori na postavljena istraživačka pitanja, istraživanje mr Stefana Bulatovića imaće dvije kompotente: eksplorativnu i eksperimentalnu.

1. Eksplorativni dio istraživanja obaviće se uz pomoć kvantitativnih i kvalitativnih metoda, kako bi se osvijetlio predmetni akademski kontekst na primjeru visokog obrazovanja u Crnoj Gori, što će obuhvatiti istraživanje na Univerzitetu Crne Gore, Univerzitetu Mediteran i Univerzitetu Donja Gorica. Ovo se posebno odnosi na istraživanje stavova studenata i nastavnika prema izvođenju nastave na engleskom jeziku u univerzitetskoj nastavi. Budući da svaki obrazovni kontekst ima soje specifičnosti, potrebna su istraživanja individualnih obrazovnih konteksta kako bi se se razumjela sociolingvistička realnost u kojoj se engleski jezik kao *lingua franca* upotrebljava kao medijum nastave. Podaci će se sakupiti uz pomoć upitnika od najmanje 20 pitanja koja se odnose na dosadašnja iskustva sa akademskom nastavom na engleskom jeziku, očekivanja vezana za izvođenje nastave na engleskom jeziku, te percepciju internacionalizacije. Jedan upitnik biće namijenjen nastavnicima, a drugi studentima. Dalje, kandidat će koristiti polustrukturirane intervjue i fokus grupe kako bi ispitaо kako specifične potrebe tako i uvjerenja studenata i nastavnika koja se tiču univerzitetske nastave na engleskom jeziku, što će uključivati i odnos prema normama standardnog engleskog jezika. Dodatno, biće ispitani i stavovi studenata na koji učestvuju u programima razmjene vezano za nastavu na engleskom jeziku na crnogorskim

univerzitetima, takođe putem individualnih polustrukturiranih intervjuua. Na pomenuti način će se ostvariti uvid u jezičke ideologije i identitete studenata i nastavnika kada je u pitanju nastava engleskog jezika u akademskom kontekstu koji do sada nije imao iskustvo sa nastavom na engleskom jeziku;

2. Eksperimentalni dio istraživanja, navodi kandidat, odnosiće se na ispitivanje kako se principi koncepta ELF mogu primijeniti u univerzitetskoj nastavi na engleskom jeziku u neanglofonom kontekstu. Empirijski će se ispitati da li podizanje kritičke svijesti o upotrebi engleskog kao *lingua franca* može povoljno uticati na stavove koji studenti imaju prema nastavnicima koji izvode nastavu na engleskom jeziku kao jeziku koji govore kao strani.

2.1. Izvešće se eksperiment u kome će učestvovati studenti Univerziteta Crne Gore, u dvijema grupama (eksperimentalna i kontrolna). Svaka od grupa imaće najmanje 20 studenata. Eksperimentalna grupa pohađaće interaktivnu radionicu čija će tema biti koncept ELF i interkulturalna komunikacija, sa ciljem da se podigne kritička svijest studenata o stvarnoj upotrebi engleskog jezika kao *lingua franca*. Radionica će trajati jednu sedmicu i imaće tri sesije od po 1h i 30 min. Zasnivaće se na principima i metodama podizanja svijesti (Schluer 2016), kao i kritičkoj teoriji jezika (Fairclough 1992). Kontrolna grupa neće imati ovakvu obuku. Obje grupe će zatim slušati snimljeno predavanje nastavnika koji engleski jezik govori kao strani, nakon čega će dobiti upitnik kojim će se ispitati njihovi stavovi prema upotrebi engleskog jezika od strane tog nastavnika. Pitanja iz upitnika sadržaće Likertovu skalu, te će se rezultati kasnije statistički obraditi. Osim upitnika, sa jednim brojem učesnika eksperimenta iz obje grupe biće sprovedeni i propratni intervjui.

2.2. U drugom eksperimentu ispitaće se da li podizanje svijesti o konceptu ELF može dovesti do toga da nastavnik koji izvodi nastavu na engleskom kao stranog jeziku proširi repertoar pragmatičkih strategija. Odabrani nastavnik održaće jedno predavanje bez prethodnog upoznavanja sa principima i konceptom ELF, a drugo nakon što prođe obuku na ovu temu. Uz pomoć metoda analize diskursa, ispitaće se upotreba pragmatičkih strategija tog nastavnika prije i nakon navedene obuke. Kvalitativa analiza osvijetliće kako nastavnik koristi pragmatičkiestrategije, a kvantitativna će omogućiti da se uporede dva predavanja u pogledu frekvencije pragmatičkih strategija.

3. U istraživanju će se i empirijski ispitati i pitanje da li među studentima različitih disciplina postoje razlike u stavovima prema upotrebi engleskog jezika kao *lingua franca* od strane nematernih govornika. Inspiraciju za ovo ispitivanje kandidat nalazi u preliminarnim istraživanjima Kuteeve i Airey (2014), koja ukazuju na to da studenti prirodnih i tehničkih nauka njeguju tolerantniji pristup prema engleskom koji odstupa od normi standardnog engleskog jezika maternjih govornika, u odnosu na studente društvenih i humanističkih nauka. Tako će kandidat porediti stavove studenata prirodnih/tehničkih, društvenih i humanističkih nauka u vezi sa upotrebom engleskog jezika od strane nastavnika koji ga govore kao strani. Eksperiment će obuhvatiti studente iz tri oblasti koji će odslušati isto snimljeno predavanje, nakon čega će popunjavati upitnik koji sadrži pitanja o jezičkim stavovima. Podaci će biti statistički analizirani uz pomoć analize varijansi, čime će se kvantitativno usporediti stavovi pomenute tri grupe.

B4. Očekivani naučni doprinos

Istraživanje mr Stefana Bulatovića ukazaće na mogućnosti primjene principa i koncept engleskog jezika kao *lingua franca* (ELF) u univerzitetnoj nastavi na engleskom jeziku na neanglofonom području. Ovo će biti jedno od prvih istraživanja koja će empirijskim putem ispitati koliki je značaj razvijanja i podizavanja kritičke svijesti o engleskom jeziku kao sredstvu interkulturene komunikacije za realizaciju univerzitetne nastave na engleskom jeziku u neanglofonom kontekstu. Iako se istraživanje sprovodi u Crnoj Gori, rezultati dobijeni kroz ovo istraživanje biće primjenjivi i na druge obrazovne kontekste u visokom obrazovanju, pa ovaj istraživački projekat sigurno nadilazi lokalni karakter i ima širi značaj.

Engleski kao jezik nastave na univerzitetnom nivou do sada nije bio predmet istraživanja u Crnoj Gori, pa će se kroz disertaciju mr Stefana Bulatović ostvariti uvid u specifičnosti uvođenja i izvođenja nastave na engleskom jeziku u sistem visokog obrazovanja u Crnoj Gori, kao i pružiti naučno utemeljene smjernice s tim u vezi.

Dodatno, rezultati ove disertacije će doprinijeti razumijevanju sociolingvističke realnosti u Jugoistočnoj Evropi, u kojoj su istraživanja iz oblasti engleskog kao jezika nastave, te funkcije i koncepta engleskog kao *lingua franca* (ELF) još uvijek u povoju.

B5. Finansijska i organizaciona izvodljivost istraživanja

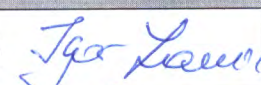
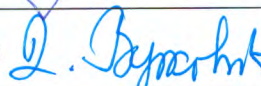
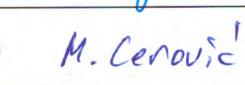

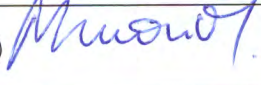

Smatramo da je istraživanje finansijski i organizaciono izvodljivo. Kandidat je dobitnik stipendije Ministarstva koja pokriva troškove izvođenja ovog istraživanja.

Mišljenje i prijedlog Komisije

Nakon što je pročitala tekst polaznih istraživanja kandidata mr Stefana Bulatovića (53 stranice na engleskom jeziku sa citiranih 130 referenci (uglavnom literatura na engleskom jeziku skorašnjeg datuma)) i saslušala njegovo izlaganje, Komisija je zaključila da je tema *Primjena koncepta engleskog jezika kao lingua franca u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja* podobna za doktorsko istraživanje, te da će rezultati ovog istraživanja biti značajni u smislu njihovog naučnog doprinosa. Pomenuta tema je veoma originalna, budući da su istraživanja koncepta ELF u povoju i u svijetu i kod nas. Takođe, tema je veoma važna za naučno ispitivanje, s obzirom na to da je akademska nastava na engleskom jeziku postala izuzetno zastupljena u svijetu i da je u planu njeno sistematsko uvođenje i u visokom obrazovanju u Crnoj Gori. Naučno ispitivanje ove teme i rezultati tako dobijeni poslužiće da se ova nastava unaprijedi.

Kandidat je pročitao značajnu literaturu, koju je kritički i sintetički adekvatno predstavio i u tekstu polaznih istraživanja i u svojoj prezentaciji. Pomenuti teorijski okvir predstavlja dobar temelj za sljedeće faze istraživanja. Njegovi prvi rezultati ukazuju na to da se kandidat mr Bulatović adekvatno naslanja na postojeći teorijski okvir i da adekvatno koristi navedenu metodologiju naučnog istraživanja. S tim u vezi, Komisija zaključuje, na osnovu njegovog prethodnog obrazovanja, te potencijala za naučno istraživanje s kojim je imala prilike da se upozna čitajući njegova preliminarna istraživanja, da je kandidat mr Stefan Bulatović kandidat koji je dobar za izradu doktorske disertacije pomenutog naslova.

S obzirom na to da se očekuje da će teza iznjedrati značajne naučne rezultate, Komisija jednoglasno predlaže Vijeću Filološkog fakulteta, Centru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore temu *Primjena koncepta engleskog jezika kao lingua franca u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja* kao disertabilnu, a kandidata mr Stefana Bulatovića kao podobnog za izradu doktorske disertacije ovog naslova, te preporučuje da on nastavi rad na sprovođenju pomenutog istraživanja.

Prijedlog izmjene naslova	
(po potrebi predložiti izmjenu naslova)	
Prijedlog promjene mentora i/ili imenovanje drugog mentora	
(titula, ime i prezime, ustanova)	
Planirana odbrana doktorske disertacije	
(godina i semestar) do oktobra 2023. godine	
Izdvojeno mišljenje	
(popuniti ukoliko neki član komisije ima izdvojeno mišljenje)	
Ime i prezime _____	
Napomena	
Teza će biti pisana na engleskom jeziku.	
ZAKLJUČAK	
Predložena tema po svom sadržaju odgovara nivou doktorskih studija.	DA NE
Tema je originalan naučno-istraživački rad koji odgovara međunarodnim kriterijumima kvaliteta disertacije.	DA NE
Kandidat može na osnovu sopstvenog akademskog kvaliteta i stečenog znanja da uz adekvatno mentorsko vođenje realizuje postavljeni cilj i dokaže hipoteze.	DA NE
Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata	
Prof. dr Igor Lakić, vanredni profesor Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore	(Potpis)
Prof. dr Dijana Vučković, vanredni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore	(Potpis)
Doc. dr Marijana Cerović, docent Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore	(Potpis)
Doc. dr Goran Čeranić, docent Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore	(Potpis)
Prof. dr Milica Vuković Stamatović, vanredni profesor Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore	(Potpis)
U Nikšiću, 26. 10. 2021.	
	 DEKAN

PRILOG

PITANJA KOMISIJE ZA OCJENU PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA		
Prof. dr Igor Lakić	Zašto će jedan od eksperimenta biti sproveden baš na Ekonomskom fakultetu?	
	Da li u eskperimentu 1 i 2 mogu učestovati isti studenti?	
	Da li su studenti svjesni toga da postoji hegemonija engleskog jezika u akademskom svijetu i da li imaju neki stav o tome?	
Prof. dr Dijana Vučković	Kako se može drugačije i jednostavnije formulisati hipoteza 1?	
	Kako ćete ujednačiti sastav kontrolne i eksperimentalne grupe?	
	Kojim redoslijedom ćete primijeniti eksploratorne metode?	
Doc. dr Marijana Cerović	Koje ELF korpuse ste pomenuli?	
	Gdje su dostupni ti ELF korpusi?	
Doc. dr Goran Čeranić	Kako ste planirali da odredite uzorak za statističku analizu?	
	Da li mislite da će pomenuta veličina uzorka dati rezultate koji su statistički značajni?	
	Odakle su podaci o broju programa na engleskom jeziku u Evropi?	
Prof. dr Milica Vuković Stamatović	Koje pragmatičke strategije ćete analizirati u eskperimentu 3?	
	Na kom jeziku će se izvoditi planirane radionice u eksperimentima?	
	Koje su dobre i loše strane uvođenja nastave na engleskom jeziku i gdje je prevaga.	
PITANJA PUBLIKE DATA U PISANOJ FORMI		
(Ime i prezime)	<table border="1" style="width: 100%; height: 30px;"> <tr><td> </td></tr> </table>	
(Ime i prezime)	<table border="1" style="width: 100%; height: 30px;"> <tr><td> </td></tr> </table>	
(Ime i prezime)	<table border="1" style="width: 100%; height: 30px;"> <tr><td> </td></tr> </table>	

ZNAČAJNI KOMENTARI

Prof. dr Dijana Vučković – Preformulisati Hipotezu 1. Hipoteza je nakon toga preformulisana i ovaj izvještaj sadrži njenu novu formulaciju.

Prof. dr Milica Vuković-Stamatović i doc. dr Marijana Cerović sugerisale su da se među analizirane pragmatičke strategije, osim onih koje je pomenuo kandidat, dodatno mogu uključiti i metadiskursni markeri i upotreba pitanja od strane nastavnika.